

Najemnine v Ljubljani

Domen Mohorčič

25. avgust 2020

1 Uvod

Ko se povprečen Slovenec odseli od staršev v svoje stanovanje, je star 28,2 leti (stat.si). Pred izselitvijo pa si mora stanovanje poiskati. Po navadi ljudje pri izbiri stanovanja gledajo na to, ali jim je stanovanje všeč in ali se jim zdi cena ustrezna stanovanju. Od česa pa sploh je odvisna cena stanovanja? Friškovec (2010)[1] ugotavlja, da je oglaševalska cena stanovanja pozitivno odvisna od površine, števila kopalnic in ali gre za mansardno stanovanje, negativno pa predvsem od višine nadstropja. Repič (2014)[2] pa je v magistrski nalogi pokazala, da je prodajna cena stanovanja pozitivno odvisna od prisotnosti dvigala, parkirnega mesta, opremljenosti stanovanja, bližine središča Ljubljane in števila sob v stanovanju, negativno pa na ceno vplivajo starost stanovanja, površina in trajanje, ko je nepremičnina na voljo za prodajo.

V Sloveniji v najemniških stanovanjih živi le 2,4 gospodinjstev (cekin.si). Kljub temu je trg najema nepremičnin kar velik, še posebej v Ljubljani (na nepremicnine.net je od 1500 oglasov za najem, od tega kar 1000 v Ljubljani), kjer pa so najbolj zaželeni študentje ali posamezniki. Nikjer pa nisem zasledil raziskave, ki bi ugotavljala, kaj vpliva na ceno najema.

Namen seminarske naloge je ugotoviti, kateri dejavniki najbolj vplivajo na ceno najemnin v Ljubljanskima predeloma Vič in Rudnik.

2 Podatki

Podatke sem pridobil iz slovenske spletne strani nepremicnine.net dne 8.8.2020. Iskal sem stanovanja v Ljubljani v predelih Vič in Rudnik. Pri pregledovanju oglasov sem se osredotočil na naslednje podatke: nadstropje, v katerem se stanovanje nahaja, število vseh nadstropij v zgradbi, leto gradnje stavbe, leto prenove stanovanja, število sob v stanovanju, ali ima stanovanje shrambo/klet, ali je stanovanje opremljeno, število pripadajočih parkirišč, velikost

bivalne površine, zunanje površine (balkon, vrt, ...), mesečni stroški bivanja in cena najema. Ker pa sem hotel ugotoviti, ali na ceno najema vpliva tudi lokacija stanovanja, sem poiskal še oddaljenost do središča Ljubljane (v mojem primeru Prešernov trg). Na prej omenjeni spletni strani pa v večini primerov ni napisanega točnega naslova, zato sem iskal samo približne lokacije (ulica ali naselje).

Pri določanju razdalje sem si pomagal z orodjem `distance.to`. Za analizo podatkov sem uporabil program RStudio.

2.1 Opis spremenljivk

Zbrane podatke sem označil z naslednjimi spremenljivkami:

Tabela 1: Tabela spremenljivk in njihov opis

spremenljivka	opis
nadstropje	V katerem nadstropju se stanovanje nahaja
vsaNadstropja	Število vseh nadstropij v stavbi
letoGradnje	Leto, v katerem je bilo stanovanje zgrajeno
letoPrenove	Leto, v katerem je bilo stanovanje prenovljeno
stSob	Število sob v stanovanju
stParkirisc	Število parkirnih mest, ki pripadajo stanovanju
parkirisce	Ali stanovanju pripada lastno parkirišče
opremljenost	Kako je stanovanje opremljeno (polno, delno ali nič)
shramba	Ali stanovanju pripada zunanja soba za shranjevanje
zunanjePovrsine	Vsota zunanjih površin stanovanja
povrsina	Velikost bivalne površine v stanovanju
oddaljenost	Oddaljenost stanovanja od Prešernovega trga
cena	Cena mesečne najemnine stanovanja
stroski	Cena mesečnih stroškov bivanja
skCena	Seštevek cene in mesečnih stroškov bivanja

Za model napovedi mesečne najemnine sem izbral spremenljivke *skCena*, *parkirisce*, *povrsina*, *letoGradnje* in *oddaljenost*. *skCena* je odvisna spremenljivka, ostale štiri pa so neodvisne.

Spremenljivko *letoPrenove* sem odstranil iz modela, ker za večino stanovanj podatka nisem našel. *nadstropje* in *vsaNadstropja* sem izvzel, ker pri pregledu oglasov nisem dobil občutka, da bi ti dve spremenljivki pomembno vplivali na ceno najemnine. Spremenljivko *opremljenost* sem odstranil, ker je bilo 89.3% stanovanj opremljenih in tako ni bilo dovolj ra-

znolikosti. Pri pregledu korelacijske matrike sem ugotovil, da sta spremenljivki *povrsina* in *stSob* povezani s korelacijskim koeficientom 0.811 zato sem obdržal spremenljivko *povrsina*. Namesto *stParkirisc* sem uporabil spremenljivko *parkirisce*, saj je tako boljše predstavljeno, ali ga stanovanje ima. Spremenljivko *zunanjePovrsine* pa sem odstranil iz modela, ker je imela večina stanovanj samo balkon, redko pa so se pojavili velikimi vrtovi.

2.2 Analiza podatkov

Izmed petih spremenljivk so *letoGradnje*, *povrsina*, *oddaljenost* in *skCena* zvezne, *parkirisce* pa je diskretna. Zbral sem podatke o 103 različnih stanovanjih ($N = 103$).

Za vsako zvezno spremenljivko sem izračunal povprečje, standardni odklon, mediano absolutnih odstopanj od mediane, asimetričnost in sploščenost. Povprečje se izračuna po formuli

$$\mu = \frac{\sum_{i=1}^N x_i}{N} \quad (1)$$

Standardni odklon se izračuna po formuli

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^N (x_i - \mu)^2}{N}} \quad (2)$$

Mediano absolutnih odstopanj od mediane se izračuna tako, da se izračunajo vse absolutne razlike med podatki in mediano in se poišče mediano razlik. Asimetričnost se izračuna po naslednji formuli

$$skew = \frac{\sum_{i=1}^N (x_i - \mu)^3}{N * \sigma^3} \quad (3)$$

Sploščenost pa se izračuna po formuli

$$kurtosis = \frac{\sum_{i=1}^N (x_i - \mu)^4}{N * \sigma^4} - 3 \quad (4)$$

Asimetričnost (skewness) nam pove, kako asimetrični so podatki. Negativna vrednost pove, da je rep podatkov na levi (večina podatkov je na desni stran grafa) in obratno. Na grafu se to vidi kot v katero smer so podatki

razvlečeni. Vrednost 0 nam pove, da so podatki porazdeljeni simetrično, > 0 pove, da so podatki razvlečeni v desno, < 0 pa da so razvlečeni v levo.

Sploščenost (kurtosis) nam pove, kako močni so repi porazdelitve podatkov. Pozitivna vrednost pove, da so repi dobro zastopani in porazdelitev izgleda bolj ploščata. Negativna vrednost pove, da so repi porazdelitve slabo zastopani in graf porazdelitve izgleda zelo špičast.

V tabeli so predstavljene prej omenjene lastnosti zveznih spremenljivk: minimum (min), maksimum (max), povprečje (avg), mediana (median), standardni odklon (sd), mediana absolutnih odstopanj od mediane (MAD), test asimetričnosti (skew) in test sploščenosti (kurt):

Tabela 2: Tabela lastnosti spremenljivk

	min	max	avg	sd	median	MAD	skew	kurt
letoGradnje	1895	2020	1986,16	28,50	1995	25,20	-1,22	1,27
povrsina	10	150	67,75	38,40	65	41,22	0,42	-0,67
oddaljenost	0,97	5,10	2,53	1	2,18	0,67	0,77	-0,26
skCena	160	3700	940,13	700,20	800	333,58	2,17	5,28

Ker pa se vrednosti testa asimetričnosti in sploščenosti zelo razlikujejo od 0, to kaže na nenormalno porazdelitev, in tako nam vrednosti o povprečju ali standardnem odklonu povesta bolj malo. Veliko bolj si lahko pomagamo z mediano in MAD, saj nam podatka data boljši občutek o tem, kakšni so podatki. Naredil sem še test normalnosti z ukazom `shapiro.test()` (Shapiro-Wilk) in test simetričnosti z `symmetry.test()` (MGG):

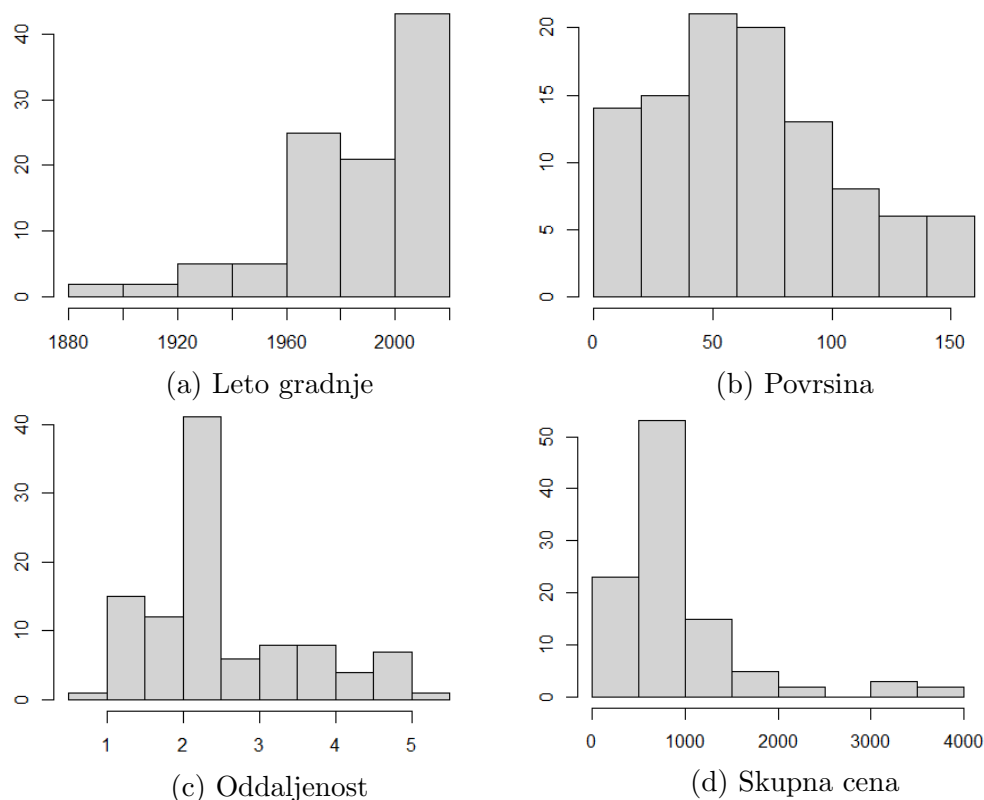
Tabela 3: Tabela rezultatov testa normalnosti in simetrije

	Shapiro-Wilk	MGG
letoGradnje	2e-07	1,32e-05
povrsina	0,002	0,344
oddaljenost	8e-06	3,82e-07
skCena	1e-11	4,22e-04

Shapiro-Wilk-ov test nam pove, s kakšno verjetnostjo je naš vzorec normalno porazdeljen, če je populacija normalno porazdeljena. V našem primeru ima najvišjo verjetnost spremenljivka *povrsina* z 0,2%, kar pa je premalo, da bi lahko sklepali o normalni porazdelitvi. Minimalni prag za sprejem hipoteze o normalnosti je namreč 5%.

MGG (Miao, Gel, and Gastwirth) test simetričnosti pa nam testira hipotezo, da je naš vzorec simetričen proti alternativni hipotezi, da vzorec ni simetričen. Vse spremenljivke razen *povrsina* imajo p vrednost testa zelo majhno, zato so nesimetrične. Spremenljivka *povrsina* pa je približno simetrično porazdeljena.

Tudi ko pogledamo histograme na sliki 1, vidimo, da ni nobena spremenljivka normalno porazdeljena ali simetrična. Najbližje normalni porazdelitvi je *povrsina*, vendar je rahlo nagnjena v desno. Na grafu leta gradnje 1a se vidi, da je večina najemniških stanovanj novejših. Površina stanovanj na grafu 1b je približno normalno porazdeljena, vseeno pa je več manjših stanovanj. Oddaljenost od središča Ljubljane na grafu 1c je skoraj konstantna z izjemo večine stanovanj na razdalji 2 km. Skupna cena mesečne najemnine na grafu 1d pa ima večino podatkov manj od 1000€ na mesec. Stanovanja z najemninami 2000€ ali več pa so stanovanja tipa penthouse in so bolj luksuzna ter redkejša na trgu.

Slika 1: Histogrami zveznih spremenljivk

Spremenljivka *parkirisce* pa je diskretna, zato jo lahko predstavimo z

vzorčnim deležem:

	da	ne
parkirisce	0,544	0,456

3 Večkratna regresija

Linearna regresija je analiza, pri kateri ugotavljamo funkcijsko zvezo med dvema spremenljivkama (X in Y), pri večkratni regresiji pa funkcijsko zvezo med več spremenljivkami, kjer je ena odvisna (Y), ostale pa neodvisne. Cilj analize je najti linearno funkcijo, ki najbolje opiše obnašanje odvisne spremenljivke v odvisnosti od ostalih spremenljivk. Pri tem pa mora veljati nekaj predpostavk regresijskega modela:

1. Y je linearna funkcija neodvisnih spremenljivk X_1, X_2, \dots
2. Napake ϵ_i so med sabo neodvisne,
3. Napake ϵ_i imajo konstantno varianco,
4. Napake ϵ_i so normalno porazdeljene.

3.1 Koeficienti korelacije

Pri modelu večkratne regresije je najprej potrebno preveriti, kako so neodvisne spremenljivke povezane med sabo. Če so povezane preveč, lahko z neko spremenljivko opišemo drugo, in tako iz druge ne izvemo nič novega ali pa zelo malo o odvisni spremenljivki. Korelacijski koeficient med dvema spremenljivkama lahko izračunamo po naslednji formuli:

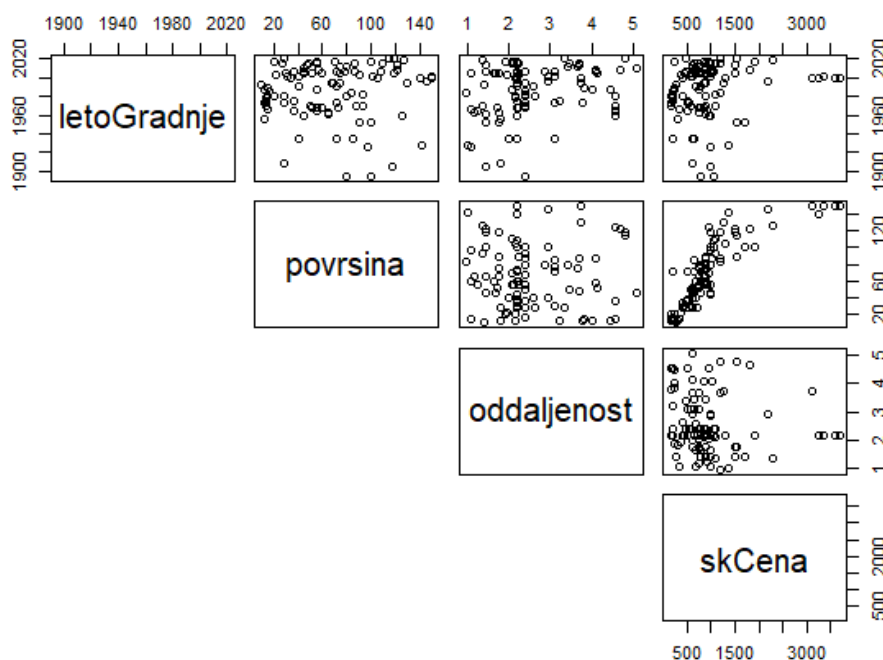
$$\rho(X, Y) = \frac{Cov(X, Y)}{\sigma_X \sigma_Y} = \frac{E((X - E(X))(Y - E(Y)))}{\sigma_X \sigma_Y} \quad (5)$$

Koeficient korelacije ima vrednost med -1 in 1 . Če ima vrednost blizu 1 , sta spremenljivki pozitivno povezani, če pa ima vrednost blizu -1 , sta negativno povezani. Če vrednost znaša okoli 0 , spremenljivki nista povezani.

V spodnji tabeli so predstavljeni korelacijski koeficienti za zvezne spremenljivke:

	letoGradnje	povrsina	oddaljenost	skCena
letoGradnje	1.000	0.035	0.252	0.168
povrsina	0.035	1.000	-0.058	0.829
oddaljenost	0.252	-0.058	1.000	-0.100
skCena	0.168	0.829	-0.100	1.000

Neodvisne spremenljivke *letoGradnje*, *povrsina* in *oddaljenost* imajo medsebojne koeficiente skoraj 0 z izjemo *letoGradnje* in *oddaljenost*, ki imata pozitiven koeficient 0.252. Spremenljivki sta pozitivno povezani, kar pomeni, da se novejša stanovanja nahajajo malo bolj izven središča Ljubljane. Vidimo lahko tudi, da sta spremenljivki *povrsina* in *skCena* povezani s koeficientom 0,829, iz česar lahko sklepamo, da je najemnina stanovanja v Ljubljani odvisna predvsem od površine le tega.

Slika 2: Grafični prikaz koreliranosti spremenljivk

Iz slike 2 vidimo, kako so podatki

3.2 Večkratna regresija

Neodvisne spremenljivke našega modela so *letoGradnje*, *povrsina*, *oddaljenost*, *parkirisce*. Odvisna spremenljivka je *skCena*. Funkcija bo izgledala tako:

$$skCena = a + b * letoGradnje + c * povrsina + d * oddaljenost + e * parkirisce + \epsilon \quad (6)$$

b, c, d in e so koeficienti posameznih neodvisnih spremenljivk. a predstavlja začetno vrednost, sam po sebi pa nima smisla (stanovanje z 0 v pri vseh

neodvisnih spremenljivkah bi imelo a mesečne najemnine, tako stanovanje pa ne obstaja). ϵ predstavlja naključno napako.

Večkratno regresijo sem določil z ukazom

```
lm(skCena~letoGradnje+povrsina+oddaljenost+parkirisce, data=data).
```

Dobil sem naslednje podatke:

Call:

```
lm(formula = skCena ~ letoGradnje + povrsina + oddaljenost +
    parkirisce, data = data)
```

Residuals:

Min	1Q	Median	3Q	Max
-765.48	-203.91	-9.88	159.84	1283.37

Coefficients:

	Estimate	Std. Error	t value	Pr(> t)	
(Intercept)	-8806.067	2660.228	-3.310	0.00131	**
letoGradnje	4.499	1.353	3.325	0.00124	**
povrsina	15.714	1.020	15.410	< 2e-16	***
oddaljenost	-60.497	38.036	-1.591	0.11494	
parkirisce	-184.771	79.226	-2.332	0.02174	*

Signif. codes: 0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1

Residual standard error: 371.6 on 98 degrees of freedom

Multiple R-squared: 0.7293, Adjusted R-squared: 0.7183

F-statistic: 66.01 on 4 and 98 DF, p-value: < 2.2e-16

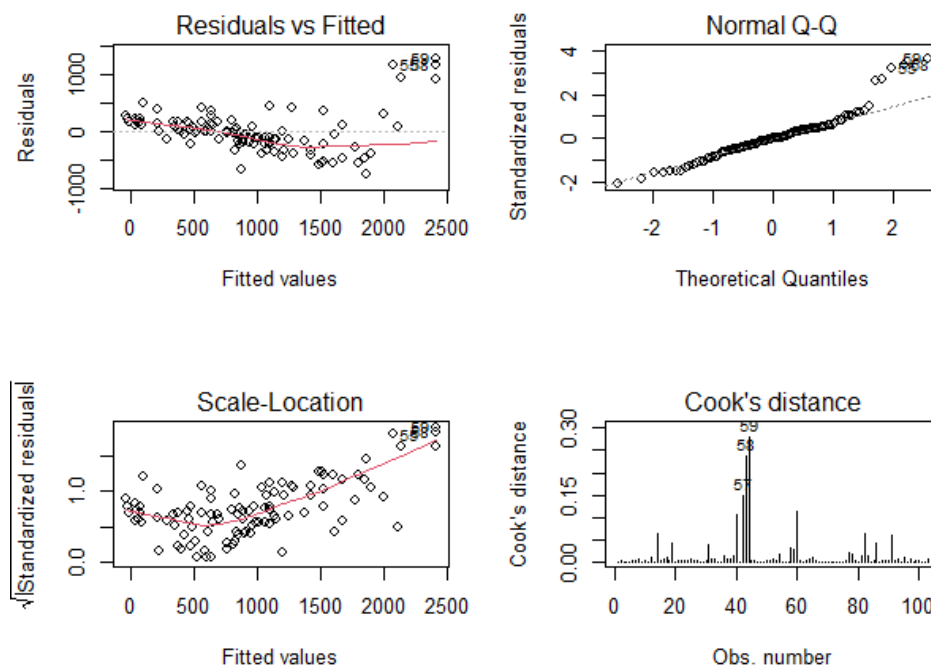
Iz tabele koeficientov (Coefficients) lahko razberemo koeficiente naše funkcije, skupaj z njihovo napako ocene, t statistiko in p vrednostjo. P verjetnost nam pomaga pri zavračanju ničelne hipoteze modela: vrednosti koeficientov so enake 0. Pri vseh spremenljivkah razen *oddaljenost* so p vrednosti manjše od 0.05, zato za te spremenljivke ničelno hipotezo zavrnemo. Koeficienti spremenljivk *letoGradnje*, *povrsina* in *parkirisce* so po vrsti 4.499, 15.714 in -183.771. Ker ničelne hipoteze pri spremenljivki *oddaljenost* ne zavrnemo, ta za naš model ni pomembna. Naša funkcija je tako naslednja:

$$skCena = -8806.067 + 4.499 * letoGradnje + 15.714 * povrsina - 183.771 * parkirisce + \epsilon \quad (7)$$

3.3 Preverjanje ustreznosti modela

Prirejeni R^2 (Adjusted R-squared) nam pove, kako veliko nam o spremenljivki *skCena* pove naš model. Vrednost 0.7183 nam pove, da naš regresijski

model pojasni 71.83% sprememb spremenljivke *skCena*. Ker pa je standardni odklon naključnih napak (Residual standard error) precej velik (371.6), lahko sklepamo, da model ni najboljši. Zato preverimo še štiri predpostavke o regresijskem modelu. Te lahko preverimo z štirimi diagnostičnimi grafi:

Slika 3: Diagnostični grafi

Zgornji levi graf (Residuals vs Fitted) preverja linearnost modela. Prikaže ostanke ϵ_i v odvisnosti od predvidenih vrednosti. Točke oblikujejo negativno linearno funkcijo, kar pomeni, da v našem modelu manjka linearna funkcija neke neznane spremenljivke. Naš model zato ni dober in bi se ga dalo izboljšati.

Zgornji desni graf (Normal Q-Q) prikazuje normalnost porazdelitve standardiziranih ostankov. Če točke tvorijo premico, lahko sklepamo, da so napake normalno porazdeljene. Ker točke na desni strani odstopajo od premice, napake ne izgledajo normalno porazdeljene. To dodatno potrди rezultat ukaza `shapiro.test(fit$residuals)`, ki hipotezo o normalnosti ovrže s p vrednostjo $1.102e - 05$.

Spodnji levi graf (Scale-Location) predstavlja varianco napak, ki naj bi bile konstantne. Na grafu se variance zelo razlikujejo, to pa potrjuje tudi

ukaz `ncvTest(fit)`, ki hipotezo o konstantni varianci ovrže s p vrednostjo $< 2.22e - 16$.

Spodnji desni graf (Cook's distance) prikazuje, kateri podatki najbolj odstopajo od modela. Pri tem nas zanima, kako vplivajo na model. Točke s preveliko razdaljo dobimo z ukazom `points ← which(cooks.distance(fit) > 4/101)`. Njihov vpliv preverimo z ukazom `any(cooks.distance(fit)[points] >= qf(0.5, 4, 98))`. Ker vrne `False`, to pomeni, da nobena točka ne vpliva preveč na model in jih zato ni potrebno odstraniti.

Za naše koeficiente pa lahko tudi izračunamo intervale zaupanja za 95% gotovost. Intervale za vsak koeficient dobimo z ukazom `confint(fit)`, ki nam vrne naslednjo tabelo:

	2.5%	97.5%
(Intercept)	-14085.203	-3526.931
letoGradnje	1.814	7.184
povrsina	13.691	17.738
oddaljenost	-135.979	14.984
parkirisce	-341.992	-27.551

Intervali zaupanja so za vse koeficiente precej veliki, zato naš model ni ustrezen.

4 Zaključek

Večkratnemu regresijskemu modelu manjka neka neznana linearna spremenljivka.

5 Literatura

[0] <https://www.distance.to/>

[1] Analiza dejavnikov oglaševanih cen rabljenih stanovanj v Ljubljani in njeni okolici, Sonja Friškovec, Aleksander Janeš, Univerza na Primorskem, jesen 2010

[2] Dejavniki oblikovanja prodajnih cen stanovanj, Mojca Repič, Ljubljana, oktober 2014

[3] enačba 11

[4] A